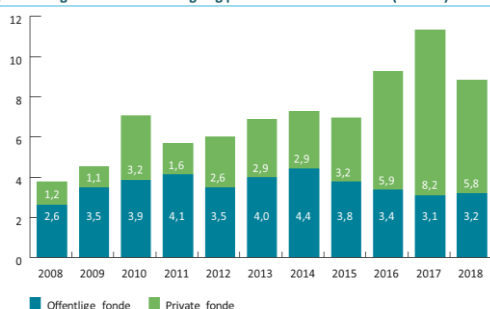

Forskningsfinansiering i Danmark – hvad er der i vente?

Om ganske få år vil mere end 50% af pengene til dansk forskning komme fra konkurrenceudsatte midler, og mere end 20% af forskningsmidlerne vil komme fra private fonde. Sådan er det fremtidsscenario, der om få år bliver virkelighed for dansk forskning. En gunstig situation, hvis forskningens aktører forstår at udnytte de nye muligheder.

Dette er et af resultaterne af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råds (DFiR's) undersøgelser af, hvordan finansieringen af dansk forskning har ændret sig i perioden 2008-18. Udviklingen i de eksterne forskningsmidler fra offentlige og private fonde kan belyses gennem forskellige datasæt (figur 1 og 2).

Figur 1: Tilsagn til FoU fra offentlige og private fonde 2008 – 2018 (mia. kr.)

Kilde: Damvad Analytics 2019

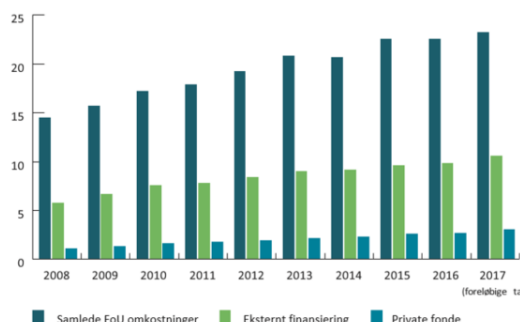
Note: Data er baseret på tilsagn fra seks store offentlige FoU-finansierende fonde (men inkluderer for eksempel ikke EU-kilder) og tolv store privat FoU-finansierende fonde i perioden 2008 - 2018

Figur 1 viser udviklingen i de eksterne forskningsmidler på baggrund af de tilsagn, som fondene har givet om forskningsbevillinger i de enkelte år. Mange af bevillingerne strækker sig over flere år og udbetales løbende, selv om fondene har regnskabsført bevillingerne i det år, hvor tilsagnene er givet. Det betyder, at der er betydeligt flere penge på

vej til universiteterne, end det fremgår af universiteternes egne opgørelser over indtægter.

Størrelsen og udviklingen i de eksterne forskningsmidler kan også belyses gennem universiteternes årlige indberetninger til Danmarks Statistik om deres FoU-omkostninger. Disse tal er lavere, blandt andet fordi tallene alene omfatter de beløb, der er afholdt udgifter for og ikke det samlede bevillingsbeløb fra fondene (figur 2).

Figur 2. FoU-omkostninger på offentlige uddannelses- og forskningsinstitutioner (mia.kr.)

Kilde: Danmarks Statistik, forskning og udvikling i det offentlige, 2007-17
Note: De tre begreber i opgørelsen er defineret i DFiR's debatoplæg, jf. [DFiR's hjemmeside](#)

Men begge datasæt viser det samme fremtidsscenario, omend væksten i de private fondes bevillinger er større, når bevillingstilsagnene lægges til grund for analysen.

DFiR har undersøgt, hvad disse ændringer i forskningsfinansieringen betyder - generelt og for aktørerne: Universiteterne, forskerne og fondene. Formålet har været at afdække faktorer, der kan danne grundlag for anbefalinger til, hvordan Danmark får størst mulig gavn af den unikt gunstige situation, som dansk forskning befinder sig i lige nu.

De eksterne forskningsmidlers andel af de samlede FoU-omkostninger er i perioden 2008-18 steget fra 40 til næsten 50%, og andelen vil om få år overstige 50%. Og hvor de private fondes bidrag er steget relativt, er de offentlige fondes bidrag faldet relativt. Dermed kommer de eksterne forskningsbevillinger i kraft af deres størrelse til at udgøre en så vægtig del af forskningsinstitutionernes samlede FoU-midler, at fondsbevillingerne ikke længere kan betragtes som et supplement. Det er uomtvisteligt et gode at modtage alle disse penge, men eventuelle krav om medfinansiering og generel understøttelse af aktiviteter på universiteterne giver uvægerligt interne omkostninger på universiteterne. Det må være en fælles opgave for fonde og universiteter at begrænse disse følgeomkostninger, således at man ikke begrænser det økonomiske råderum til at understøtte andre aktiviteter, herunder den øvrige forskning ved universiteterne.

Den gunstige situation er et udslag af, at det går godt for de virksomheder, der står bag et lille antal meget store, private forskningsfinansierende fonde. I Danmark drejer det sig om ca. ti private fonde, der tilsammen står bag hovedparten af de private fondsmidler til forskning. Udmeldingerne fra disse fonde er en forventning om at kunne opretholde eller endog øge uddelingsniveauet i de kommende år. Men fondene er også forsigtige og understreger, at uddelingsniveauet kun kan opretholdes, så længe det går virksomhederne godt. Når de private fondsmidler kommer til at udgøre op imod 20% af de samlede forskningsmidlerne, er bagsiden af denne guld-mønt, at dansk forskning løber en risiko ved at gøre sig afhængig af ganske få virksomheders succes – og dermed også bliver sårbar over for konjunkturændringer.

Der skal ikke herske tvivl om, at dansk forskning er privilegeret både i kraft af de eksterne midlers omfang og finansieringskildernes forskelligartethed. Begge dele er formentlig medvirkende til, at det går så godt for dansk forskning. Så der er alle gode grunde til at få

de forskellige midler til dansk forskning til at spille bedst muligt sammen. Spørgsmålet er, hvordan det kommer til at ske, for det sker ikke alene ved tilførslen af flere eksterne forskningsmidler.

Første skridt er, at forskningsaktørerne forbereder sig på den virkelighed, som allerede har indfundet sig og kun vil blive mere tydelig i de kommende år og gennem dialog og samarbejde udvikler nye modeller for forskningsfinansiering, som er acceptable for alle parter: Fondene, forskningsinstitutionerne og forskerne samt Uddannelses- og Forskningsministeriet. Og så er det selvfølgelig afgørende vigtigt for den positive udvikling i dansk forskning bredt, at øgede private midler til forskning ikke betyder, at staten reducerer i sine bevillinger. Alle parter er gensidigt afhængige, og ingen af dem, kan sikre en optimal udnyttelse af situationen alene. Heldigvis udtrykker både givere og modtagere af de mange forskningsbevillinger ønske om at medvirke til at udnytte situationen bedst muligt.

Noter

De refererede analyser er offentliggjort på [DFiR's hjemmeside](#)

Yderligere oplysninger

Jens Oddershede
Formand for DFiR
Telefon: 40401097
Mail: jod@sdu.dk

Anna Haldrup
Medlem af DFiR, leder af DFiR's forskningsfinansieringsprojekt
Telefon: 93565698
Mail: anna.haldrup@food.ku.dk